

MEMO

Aan : Gemeente Gemert Bakel, t.a.v. M. Meertens
Van : Krijno van Vugt, M3V
Betreft : Actualisering IHP/leerlingenprognoses
Datum : 14 februari 2022

1. INLEIDING

De gemeente Gemert-Bakel heeft M3V gevraagd de actuele leerlingenprognoses 2022 te vergelijken met de leerlingenprognoses uit 2020 en de hieruit voorkomende huisvestingsbehoefte in het primair onderwijs (basisonderwijs en speciaal basisonderwijs) en voortgezet onderwijs. De leerlingenprognoses uit 2020 vormden de basis van het in mei 2020 opgestelde integraal huisvestingsplan (IHP). Centrale vraag is in hoeverre de huidige leerlingenprognoses en daarmee corresponderende ruimtebehoefte aanleiding zijn voor wijziging van de planvorming in het IHP uit 2020. In dit memo wordt hier verder op ingegaan. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de leerlingenprognoses en ruimtebehoefte in het primair onderwijs (2), de leerlingenprognoses en ruimtebehoefte in het voortgezet onderwijs (3) en de eventuele consequenties van de actuele leerlingenprognoses en ruimtebehoefte voor de destijds voorgestelde planvorming (4). De analyse in dit memo is gebaseerd op de door Pronexus opgestelde leerlingenprognoses uit 2020 en 2022.

In algemene zin kan (wederom) geconcludeerd worden dat er wat betreft de capaciteitsplanning geen sprake is van een normatief ruimtetekort; de beschikbare capaciteit in het primair en voortgezet onderwijs is normatief gezien voldoende om te voorzien in de huidige en toekomstige ruimtebehoefte in het primair en voortgezet onderwijs. Er zijn in het primair onderwijs wel verschillen tussen scholen waarop hieronder verder wordt ingegaan (paragraaf 2). In het voortgezet onderwijs laat de locatie Sleutelbosch/Macropedius van het Commanderie College een daling zien t.o.v. de vorige prognoses. In de paragraaf 3 wordt hier nader op ingegaan.

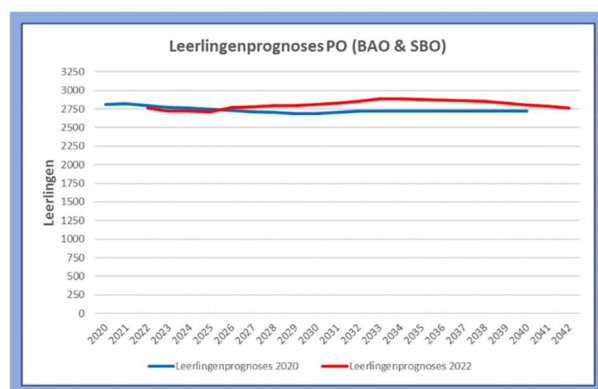
2. PRIMAIR ONDERWIJS (BASISONDERWIJS EN SPECIAAL BASISONDERWIJS)

In het primair onderwijs is geen sprake van wijziging van de voorzieningenstructuur in die zin dat er nog steeds sprake is van dezelfde 12 basisscholen en 1 school voor speciaal basisonderwijs de Petrus Donders (dezelfde scholen als waarvan sprake was in het IHP uit 2020). De 12 basisscholen zijn:

- MFA De Klimboom
- De Kastanjelaar
- De Bakelaar
- Jenaplan De Pandelaar
- Het Venster
- De Samenstroom
- Basisschool Kleinerf
- De Dompelaar
- De Havelt
- Berglarenschool
- Basisschool 't Einder
- De Kleine Kapitein

2.1 LEERLINGENPROGNOSES

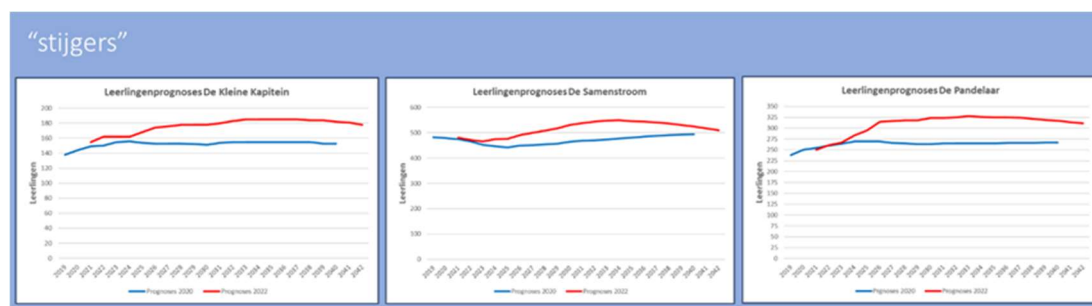
In onderstaande grafiek zijn de leerlingenprognoses uit 2020 en 2022 weergegeven van het basisonderwijs (i.c. de 12 basisscholen) en de school voor speciaal basisonderwijs Petrus Donders.

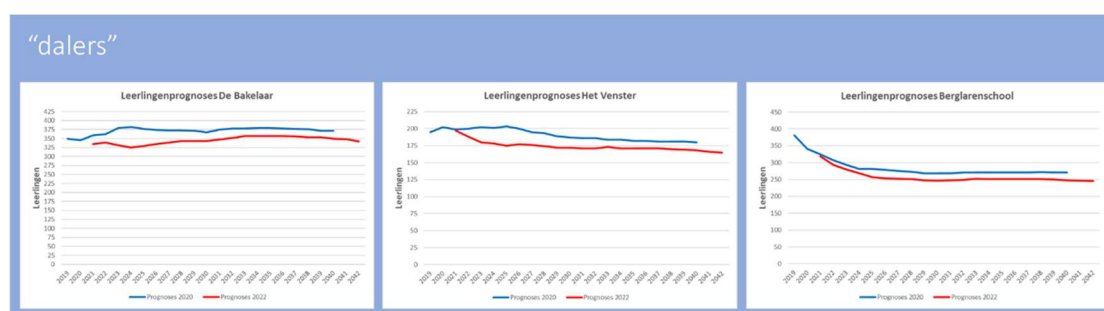
In de grafiek is te zien dat de leerlingenprognoses uit 2022 (rode lijn) de komende jaren iets lager zijn dan in 2020 was voorspeld. Het gaat echter om een klein verschil van circa 40 leerlingen op een totaal van circa 2.750 leerlingen. Na 2025 laat de leerlingenprognose weer een lichte groei zien en komt deze hoger uit dan op basis van de leerlingenprognose uit 2020. Er is sprake van een verschil van circa 125 leerlingen op de middellange termijn. In 2035 is het aantal leerlingen circa 2.890 (tegenover circa 2.725 op basis van de oude leerlingenprognoses). Het primair onderwijs laat dus na 2025 een lichte groei zien, die echter niet structureel aanhoudt. Na 2035 daalt het aantal leerlingen weer licht naar circa 2.710 leerlingen.

De groei van het aantal leerlingen laat zich echter niet zien bij alle basisscholen en het speciaal basisonderwijs. Er zijn basisscholen die groeien, maar er is ook een aantal basisscholen waarvan het

leerlingenaantal daalt. En vanzelfsprekend zijn er ook basisscholen waarvan het leerlingenaantal stabiel blijft. Hieronder is weergegeven welke scholen een positiever beeld anno 2022 laten zien dan in de leerlingenprognoses 2020, bij welke scholen op grond van de huidige leerlingenprognoses een geringer aantal leerlingen wordt verwacht en bij welke scholen de leerlingenprognoses nog enigszins vergelijkbaar zijn met die uit 2020.

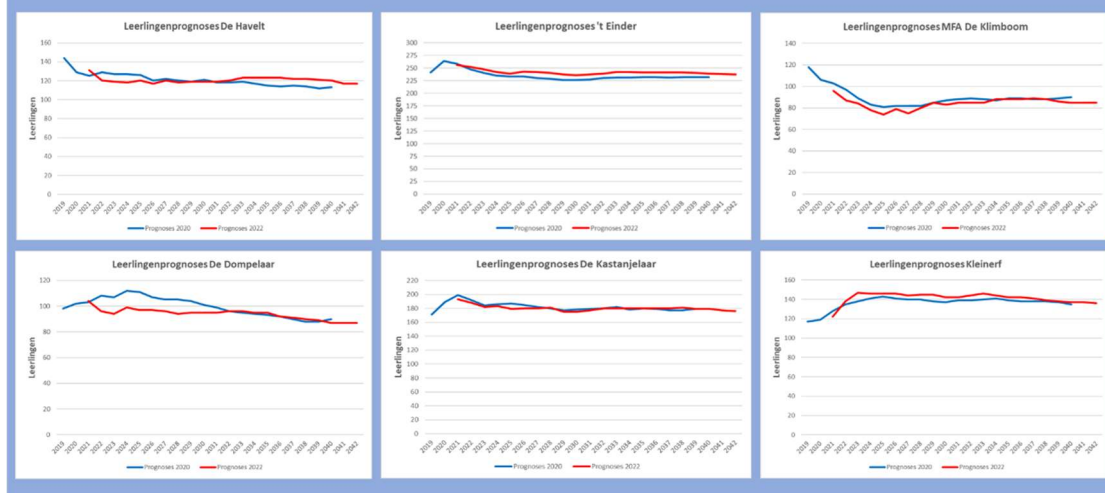
De basisscholen De Kleine Kapitein, De Samenstroom en De Pandelaar laten in de prognoses uit 2022 een hoger aantal leerlingen zien t.o.v. de leerlingenprognoses uit 2020.

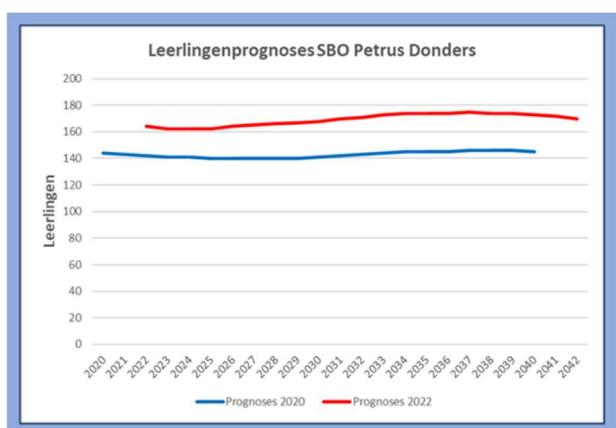
De basisscholen De Bakelaar, Het Venster en de Berglarschool laten in de prognoses uit 2022 een lager aantal leerlingen zien t.o.v. de leerlingenprognoses uit 2020.

Naast de ‘stijgers’ en ‘dalers’ vertoont een zestal basisscholen een vergelijkbare leerlingenprognoses in 2020 en 2022. Het betreft de basisscholen De Havelt, ’t Einder, De Klimboom, De Dompelaar, De Kastanjelaar en het Kleinerf. Zo liet de leerlingenprognose van De Klimboom uit 2020 een daling zien, die nu nog steeds vergelijkbaar aan de orde is. De verwachte groei van het Kleinerf is nu nog steeds vergelijkbaar met de geprognosticeerde groei uit 2020.

“stabieliërs”

De leerlingenprognose 2022 van SBO Petrus Donders laat een hoger aantal leerlingen zien dan de leerlingenprognose uit 2020. Het leerlingenaantal in de prognose van 2022 ligt circa 25 à 30 leerlingen hoger dan in de leerlingenprognose van 2020. Het aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs neemt derhalve toe ondanks het beleid met betrekking tot passend onderwijs.

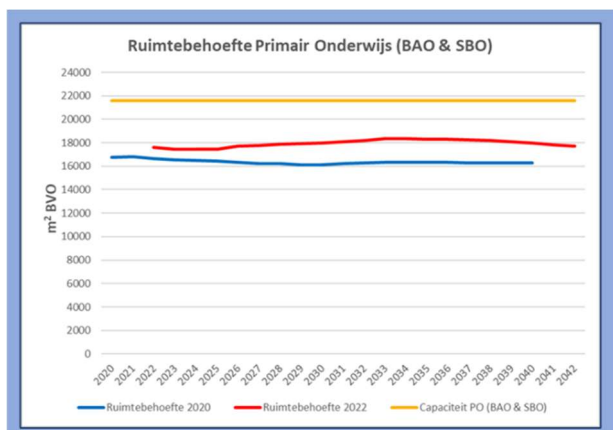

Resumé

De leerlingenprognoses laten anno 2020 een positiever beeld zien; het aantal leerlingen neemt de komende licht toe in de gemeente Gemert Bakel. In 2020 werd nog uitgegaan van een zekere stabilisering de komende jaren. In de huidige leerlingenprognoses is sprake van een lichte groei tot circa 2035. Daarna is sprake van een zekere stabilisering, waarna in 2038 – 2039 weer een lichte daling wordt verwacht.

2.2 RUIMTEBEHOEFTE

De groei van het aantal leerlingen heeft gevolgen voor de onderwijshuisvesting; de ruimtebehoefte zal de komende jaren licht groeien. In onderstaande grafiek is dit weergegeven.

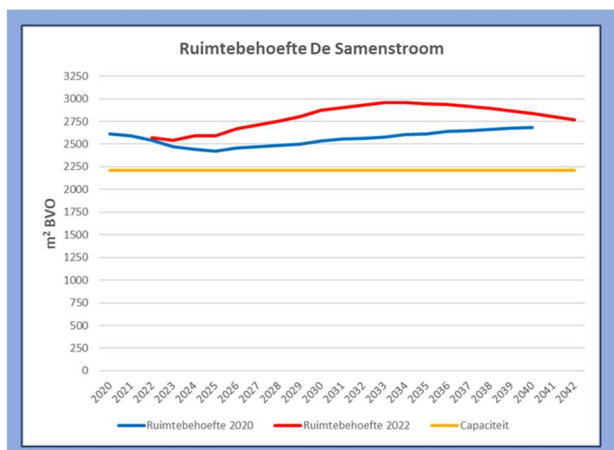
De beschikbare capaciteit in het primair onderwijs (basisonderwijs en speciaal basisonderwijs) is circa 22.000 m² BVO. De ruimtebehoefte in het primair onderwijs blijft ook op basis van de actuele leerlingenprognoses (prognoses 2022) lager dan de beschikbare capaciteit. De ruimtebehoefte in het primair onderwijs groeit de komende jaren naar circa 18.300 m² BVO. Dit ligt nog steeds beneden de beschikbare capaciteit in de gemeente Gemert Bakel.

Evenals in het IHP uit 2020 kan geconcludeerd worden dat er wat betreft de capaciteitsplanning geen sprake is van een normatief ruimtetekort; de beschikbare capaciteit in het primair onderwijs is voldoende om te voorzien in de huidige en toekomstige ruimtebehoefte in het primair onderwijs. Hierbij dienen de destijds geplaatste kanttekeningen herhaald te worden:

- a. Er zijn scholen met een overcapaciteit en scholen met een tekort.
- b. Er is sprake van een normatieve benadering conform de verordening op basis van het beschikbaar bruto vloeroppervlakte (BVO). De feitelijke situatie kan zijn dat er functioneel gezien te weinig ruimten zijn voor het aantal leerlingen omdat er teveel m² in een gebouw niet geschikt zijn voor het onderwijs.
- c. Er is geen rekening gehouden met het medegebruik van aanvullende kindfuncties (kinderopvang).

Wanneer sprake is van concrete planvorming dienen bovenstaande kanttekeningen te worden betrokken.

Dat er op de schaal van de gemeente Gemert Bakel sprake is van een overcapaciteit, zegt niets over de individuele schoolsituatie in het primair onderwijs. Er kan door groei en/of medegebruik in een school sprake zijn van een ruimtetekort c.q. capaciteitsvraagstuk. Op basis van de huidige leerlingenprognoses en de ruimtebehoefte versus de capaciteit is hiervan alleen sprake bij De Samenstroom. De capaciteit van De Bakelaar is normatief voldoende voor de huidige en toekomstige leerlingenaantallen, door medegebruik ontstaat hier echter ook een capaciteitsvraagstuk.

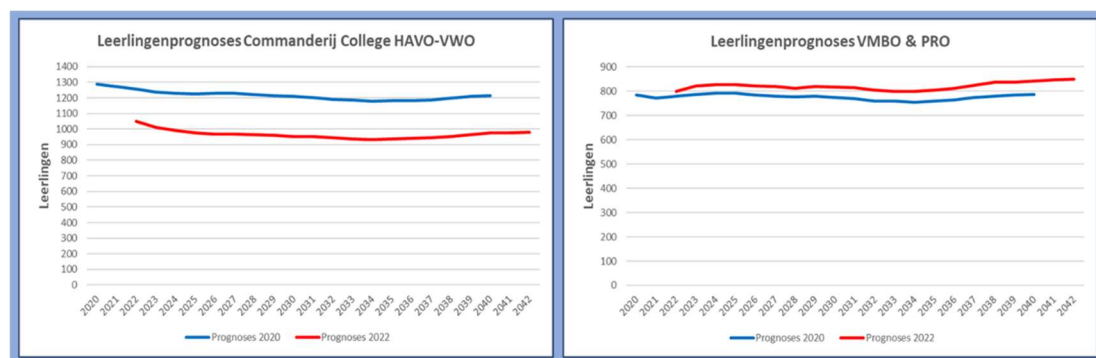
Bij de overige basisscholen en de SBO Petrus Donders is sprake van een normatieve overcapaciteit; de beschikbare capaciteit is nog steeds toereikend voor de actuele en toekomstige ruimtebehoefte op basis van de leerlingenprognoses 2022.

In bijlage 1 zijn de leerlingenprognoses 2020 en 2022 en de ruimtebehoefte 2020 en 2022 van alle basisscholen en het speciaal basisonderwijs weergegeven.

3. VOORTGEZET ONDERWIJS

3.1 LEERLINGENPROGNOSES COMMANDERIJ COLLEGE

Hieronder zijn de leerlingenprognoses van het voortgezet onderwijs i.c. Het Commanderij College weergegeven. De leerlingenprognoses VMBO en praktijkonderwijs zijn bij elkaar genomen.

Te zien is dat met name de leerlingenprognoses van het Commanderij College HAVO-VWO, locatie Sleutelbosch/Macropedius, een lagere leerlingenprognose laat zien anno 2022. De verwachte leerlingenaantallen liggen nu rond de circa 1.000 leerlingen. In de leerlingenprognoses uit 2020 werd nog uitgegaan van 1.200 à 1.300 leerlingen (en in de leerlingenprognoses uit 2018 werd nog uitgegaan van een leerlingenaantal van circa 1.500 leerlingen).

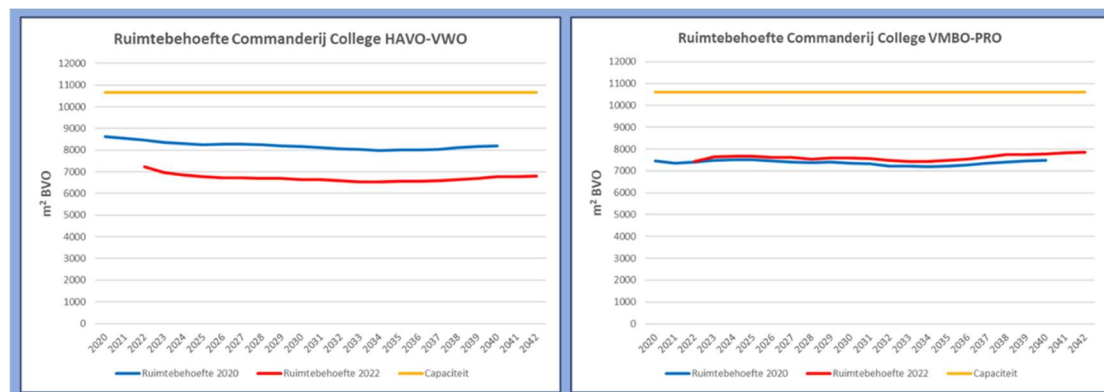
Het leerlingenaantal van de locatie VMBO-praktijkonderwijs laat anno 2022 een hoger leerlingenaantal zien dan in 2020. Deze groei is wellicht deels verklaarbaar uit de algemene groei van o.a. het leerlingenaantal in het primair onderwijs. Deze groei zal zich ook doorzetten in het voortgezet onderwijs.

- Daling Commanderij College locatie Sleutelbosch/Macropedius

De daling van het aantal leerlingen op de locatie Sleutelbosch/Macropedius is niet verklaarbaar uit een lagere basisgeneratie 12 – 18-jarigen dan wel een geringer aantal leerlingen in het primair onderwijs. Voorzichtig geconstateerd of geconcludeerd kan worden dat een deel van de leerlingen voortgezet onderwijs met een HAVO-VWO-advies in de gemeente Gemert Bakel niet kiest voor het voortgezet onderwijs in de eigen gemeente, maar kiest voor het voortgezet onderwijs buiten de gemeente. Dit kan meerdere oorzaken hebben, waaronder het ontbreken van een specifiek onderwijsaanbod binnen het Commanderij College Macropedius, alternatieven binnen gemakkelijk bereikbare afstand, de onderwijskwaliteit van de verschillende VO-scholen in de regio, het imago van de locatie Macropedius (in het verleden kampte de locatie met lagere opbrengsten in het havo en vwo), maar ook de nieuwbouw van alle scholen voor voortgezet onderwijs in de directe omgeving van de gemeente. De combinatie van factoren maakt(e) dat leerlingen wellicht eerder zullen kiezen voor een locatie buiten de gemeente. De effecten van o.a. het mindere imago werken door in de leerlingenprognoses.

3.2 RUIMTEBEHOEFTE

Hieronder is de ruimtebehoefte van de beide locaties weergegeven in relatie tot de huidige beschikbare capaciteit.

Te zien is dat de beschikbare capaciteit voldoende is. Ook hier geldt dat sprake is van een normatieve benadering conform de verordening op basis van het beschikbaar bruto vloeroppervlakte (BVO). De feitelijke situatie kan zijn dat er functioneel gezien te weinig ruimten zijn voor het aantal leerlingen omdat er teveel m² in een gebouw niet geschikt zijn voor het onderwijs. Dit geldt bijvoorbeeld voor de locatie Commanderij College VMBO, locatie Josephstraat. De bruto-netto verhouding kan hier ongunstig zijn door de aanwezigheid van ruime gangen en hallen die onderwijskundig niet in te zetten zijn waardoor de feitelijke capaciteit lager kan zijn dan de normatieve capaciteit.

In het kader van de planvorming met betrekking tot de vernieuwing van het Commanderij College locatie Macropedius is, zoals ook in het IHP uit 2020 genoemd, verder onderzoek nodig naar de leerlingenaantallen en leerlingenontwikkelingen. Hierbij dient gezien te worden in hoeverre een korte termijn (negatief) effect meegenomen moet worden in de toekomstige leerlingenprognoses en de huisvestingsbehoefte. Het effect van een optimalisering van de huisvesting zal, naast vanzelfsprekend een noodzakelijke verbeterde onderwijskwaliteit met goede opbrengsten, ook weer een positief effect hebben op de leerlingenaantallen. In die zin verdient het aanbeveling om in een situatie van vervangende nieuwbouw van het Commanderij College locatie Sleutelbosch/Macropedius in overleg met de prognose-opstellers (Pronexus) en de Onderwijsgroep Oost-Brabant meerdere scenario's te verkennen, waarbij ook de ontwikkeling van de groei in het primair onderwijs wordt betrokken. Op basis van de data uit het verleden en de groei in het primair onderwijs i.c. basisgeneratie 4 – 12-jarigen kan en mag een hoger leerlingenaantal verwacht worden dan de nu geprognoseerde 1.000 HAVO-VWO-leerlingen. Voorkomen dient ook te worden dat een voorziening wordt gerealiseerd die bij opening reeds te klein is. Anderzijds dient ook voorkomen te worden dat er een voorziening wordt gerealiseerd met een grote overcapaciteit.

4. CONSEQUENTIES ACTUELE LEERLINGENPROGNOSES VOOR IHP

In het IHP uit 2020 is een aantal voorstellen gedaan voor de toekomstige huisvesting PO en VO in Gemert Bakel. Dit betroffen:

- a. Onderzoek vervangende nieuwbouw Berglarenschool eventueel in combinatie met SBO Petrus Donderschool en eventueel Het Venster t.b.v. een integrale oplossing voor Gemert Zuid;
- b. Uitbreiding voorzieningenstructuur in Gemert Noord in verband met de woningbouwontwikkeling Doonheide;
- c. Onderzoek optimalisering locatie Sleutelbosch van het Commanderij College;
- d. Levensduurverlenging voor de instandhouding van De Pandelaar en 't Einder.

Aangegeven is dat de vernieuwing van de voorzieningenstructuur in Gemert Zuid en de locatie Sleutelbosch van het Commanderij College prioriteit hebben.

In het kader van deze vergelijking tussen de leerlingenprognoses uit 2020 en 2022 heeft geen analyse plaatsgevonden van de eventueel tussentijds gerealiseerde huisvestingsprojecten. M3V heeft alleen de leerlingenprognoses 2020 en 2022 met elkaar vergeleken en de daarmee corresponderende ruimtebehoefte. Op basis van het uitgangspunt dat er nog geen majeure wijzigingen of aanpassingen hebben plaatsgevonden in de voorzieningenstructuur, is vervolgens beoordeeld of de actuele leerlingenprognoses en ruimtebehoefte aanleiding geven voor andere conclusies met betrekking tot de huidige en toekomstige ruimtebehoefte. Dit is niet aan de orde, behoudens het capaciteitsvraagstuk van de basisscholen De Samenstroom (en wellicht De Bakelaar). Met inachtneming van de eerder geplaatste kanttekeningen (normatieve berekening, medegebruik/verhuur en suboptimale bruto-netto-verhouding), kan geconcludeerd worden dat er wat betreft de capaciteitsplanning geen sprake is van een normatief ruimtetekort in zowel het primair als voortgezet onderwijs; de beschikbare capaciteit in het primair en voortgezet onderwijs is voldoende om te voorzien in de huidige en toekomstige ruimtebehoefte in het primair en voortgezet onderwijs.

Leerlingenprognoses zijn en blijven een momentopname en afhankelijk van vele factoren. De werkelijkheid volgt veelal niet de prognoses. Desalniettemin geven prognoses veelal wel een ontwikkelingsrichting aan. Die ontwikkelingsrichting is positief in de gemeente Gemert Bakel: het aantal leerlingen in het primair onderwijs groeit de komende jaren. Vanuit deze groei mag ook verwacht worden dat met het vervullen van overige randvoorwaarden ook het voortgezet onderwijs wat betreft het HAVO en VWO weer zal groeien naar een groter aantal leerlingen zoals dat in het verleden ook aan de orde was.

In het kader van concrete planvorming – bijvoorbeeld vernieuwing van de Berglarenschool en/of het Commanderij College Macropedius – is het dan ook noodzakelijk om met elkaar op basis van de actuele maar ook de historische leerlingenaantallen te overleggen over de verwachtingen met betrekking tot de toekomst. Prognoses vormen voor concrete planvorming een bron voor dialoog tussen de gemeente en schoolbesturen over de gewenste en noodzakelijke ontwikkelingen op het gebied van huisvesting.

BIJLAGE 1: Leerlingenprognoses en ruimtebehoefte primair onderwijs

